

MIJNBOW OOSTELIJK BELGIË

Critici schetsen apocalyptisch toekomstbeeld

Als de mijnbouw van zink en lood in oostelijk België weer wordt opgestart, kan dat leiden tot ernstige aantasting van het milieu en de natuur. De gevolgen voor drinkwaterbereiding worden tot ver in Nederland gevreesd.

HOMBOURG
DOOR SIEBRAND VOS

Of hij weet dat de Waalse regering de mijnbouw van metalen weer mogelijk wil maken, was de vraag. De boer die even buiten Hombourg aan het werk is, schudt het hoofd. Wat hij daarvan zou vinden? „Ze doen toch wat ze willen.” Een bescheiden rondgang door het circa 144 vierkante kilometer grote gebied tussen Hergenrath, Aubel en Plombières, een prachtige streek ten zuiden van het Drielandpunt, levert eerdere reacties op. Ingenieur Leo Meyers van Bürgerinitiative für Habitat und Umweltschutz V.o.G uit Hergenrath is niet verbaasd. De opkomst bij de infobijeenkomsten was beperkt. „Wie er wel was, maakt zich grote zorgen over de gevolgen voor inwoners, boeren en gemeentes.” Nadat een eerste poging om de winning van zink, lood en andere ertsen en mineralen mogelijk te maken op juridische bezwaren was gestuit, is de Waalse regering aan reparatiewetgeving begonnen. Ook zijn sindsdien volop proefboringen gedaan. „De Walen gaan door als een *Panzer*”, broemt Meyers.

Mineralen

We staan in Hombourg bij het viaduct over de Monzenlijn en kijken uit op wat ooit het grootste rangeerterrein van België was. Er wordt gewerkt. Oude bielzen maken plaats voor beton. Naar verwachting wil het mijnbouwbedrijf vanuit hier beginnen. Meyers: „De aanpalende grond is rijk aan onder meer zink.” Het wetsvoorstel maakt winning via zo veel mogelijk benutbare methoden mogelijk: van dagbouw tot fracking, chemische fracking en combinaties. Daarbij wordt ook een scala aan ertsen en mineralen genoemd die nodig zijn voor het vervaardigen van micro-elektronica. Meyers wil er niet aan: „Er is eerder al gesteld dat we hier zeldzame aarden hebben, dat er dus een algemeen belang is. Maar volgens de

Leo Meyers van Bürgerinitiative Habitat- und Umweltschutz uit Hergenrath bij het rangeerterrein bij Hombourg dat wordt opgeknapt in verband met de herstart van mijnbouw. FOTO ROB OOSTWEGEL

RWTH in Aken zitten die hier niet of nauwelijks in de grond. Te weinig althans om te winnen. Europa heeft voldoende zink- en loodmijnen. Bovendien wordt er veel gerecycled.” Meyers vormt met bestuurders, drinkwaterbedrijven, wetenschappers, Waterschap Limburg en milieuactivisten in Eijsden een breed front. We moeten goed beseffen dat de gevolgen van dit type mijnbouw tot ver in De Voerstreek, Land van Herve en Zuid-Limburg voelbaar zullen zijn, terwijl ook de regio Aken er iets van zal merken, bezweert de ingenieur. De mijnbouw is gepland in een gebied met veel geologische breukzones en ertslagen. De dalen van de Geul, Gulp, Veurs, Voer, Noorbeek en Berwijn (ten noorden van Dalhem) volgen deze breuken. Gebruik van zuur of chemicaliën kan in het hele gebied effect hebben. Meyers

schetst een bijna apocalyptisch toekomstbeeld: bronnen die droogvallen, riviertjes die worden vervuild, dalende grondwaterstanden die verdroging en verzakkingen veroorzaken. „Denk ook aan het stroomdal van de Geul, die tussen Epen en Vaals jullie land binnenkomt. En aan jullie drinkwatervoorziening.”

André Bannink van Riwa-Rijn, de vereniging van rivierwaterbedrijven met zeven miljoen aansluitingen, is er niet gerust op. „Een optie in het plan is om afvalwater te lozen via een pijpleiding naar de Maas. Komt het wel in de Geul terecht, dan bereikt die vervuiling uiteindelijk ook de Maas. Alles wat de waterkwaliteit aantast, gaat ten koste van het zelfreinigend vermogen in geval van calamiteiten. De Europese kaderrichtlijn Water is duidelijk: dit mag niet.”

Einstein Telescope

Dijkgraaf Patrick van der Broeck van Waterschap Limburg wees de vorige Waalse minister er per brief al op dat ‘achteruitgang’ van waterkwaliteit domweg niet meer is toegestaan. Hij vreest aantasting van waterkwaliteit en -natuur, vooral door calamiteiten. De mestlozing op de Geul (2018) ligt nog vers in het geheugen. Calamiteiten worden in de besluitvorming ten onrechte vaak niet meegenomen, schrijft de Limburgse dijkgraaf. ‘Terwijl deze in de praktijk niet geheel te voorkomen zijn en daarom vooraf als ecologisch risico realistisch ingecalculereerd zouden moeten worden’. Tegenstand komt ook uit de hoek van de Einstein Telescope. Harry

WalZinc aast op nieuwe concessie

WalZinc is een jong bedrijf dat is gericht op het opsporen, verwerken en ontwikkelen van zinkvoorraden: ‘De EU wil haar afhankelijkheid van import van ruwe materialen verminderen en initieerde een aantal investerings- en researchprogramma’s om exploitatie en mijnbouw te doen herleven. Veel gebieden zijn nooit onderzocht met moderne methoden.’ Oprichter Geert Trappeniers betreurt de negatieve grondhouding van gemeenten en betrokkenen tijdens informatieavonden.

Leunessen, burgemeester van Vaals, constateert dat trillingen van mijnbouw niet samengaan met dit grote project. „Bedenk dat zo’n wetenschappelijk topinstituut van belang is voor de hele euregio. Goed voor heel veel kennisbanen die weer andere banen opleveren.”

In de Waalse politiek is geopperd dat deze ultragevoelige zwaartekrachtgolfdetector van start kan gaan na enkele jaren van intensieve mijnbouw. Volgens deskundigen is dit wensdenken: mijnbouw creëert instabiliteit en instortingsgevaar; het waterpeil loopt terug en er is kans op bevingen. Een deel van het zoekgebied zou ongeschikt worden gemaakt.

Ondoenlijk

Het is bijna ondoenlijk om Waalse gemeenten aan tafel te krijgen en onderling afspraken te maken, merkte Leunessen al eerder als lid van de stuurgroep Zalm terug in de Geul. „Zij verwijzen steevast naar de Waalse regering. Waterschap Limburg zal het met steun van de provincie moeten proberen. Of anders het kabinet inschakelen.” Het voorliggende wetsvoorstel stuit tegenstanders ook anderszins tegen de borst. Enkel de gemeenten waar wordt gewonnen hebben eventueel recht op schadeloosstelling. Inwoners niet. Net zo min als burgers, boeren en gemeenten buiten het gebied hun schade zullen kunnen verhalen. Meyers: „Daarbij komt dat volgens de Grondwet alles wat zich tot in het middelpunt van de aarde bevindt aan de grondeigenaar toebehoort. Dat principe wordt in herstellwetgeving met een u-bocht omzeild.”

Europa heeft voldoende zink- en loodmijnen. Bovendien wordt er veel gerecycled.

Leo Meyers, ingenieur